

SLOVENSKI NAROD

Izjava vsak dan popoldne, izvenredni nedelje in praznike. — Inserati: do 30 petič 2 D, do 100 vrst 2) 50 p, večji inserati petič vrsta 4 D; notice, poslano, izjave, reklame, preklici beseda 2 D. — Popust po dogovoru. — inseratni davek posebej. — „Slovenski Narod“ velja letno v Jugoslaviji 240 D, za inozemstvo 420 D

Upravišтво: Kraljeva ulica št. 5, prilije. — Telefon št. 304.

Uredništvo: Kraljeva ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon št. 34.

Poština plačana v gotovini.

Nikola Uzunović med dvema stoloma

Vlada ne more zavzeti nobenega stališča. — Nov vihar radi Radičevega govora. — Odstop državnega podtajnika Kujundžića

Beograd, 15. maja. Danes je v narodni skupščini dan velike politične debate o korupciji. Vlada g. Uzunovića se je ves čas do danes zjutraj trudila na vse načine, da bi si zagotovila v skupščini trdno zaledje. G. Uzunoviću to ni uspelo. Njegova vlada prihaja danes v skupščino popolnoma nepripravljena. Ne obstoja nikak sporazum niti med skupinami radikalnega kluba niti ne med vladnimi strankami. Vlada zavzema glede korupcijskih afer drugo stališče kakor pa g. Pašić in g. Uzunović in lavira med Pašićem in Stepanom Radičem. Med stališči Pašića in Stepana Radiča pa obstoja tako globoko nasprotje, da je nemogoče, da bi g. Uzunović uspelo se še dalje vzdržati na krmilu. Položaj vlade se je zlasti še poslabšal z govorom, ki ga je včeraj imel Stepan Radič v Požegi, odnosno v Novi

Gradiški, kjer je na novo napadel in razburil radikale. G. Stepan Radič je v svojem govoru kruto žalil dva prvoboritelja za sporazum med radikali in radičevci, poslanca dr. Lazo Markovića in dr. Vojo Janjića. Dr. Lazo Marković je danes izjavil novinarjem, da je vložil tožbo proti g. Radiču radi obrekovanja in žaljenja časti. Danes zjutraj je prispel v Beograd g. Stepan Radič, nakar je bila še pred skupščinsko sejo sklicana seja radičevskega parlamentarnega kluba.

Značilno je, da danes popoldne ni bilo nikakih oficijelnih stikov med radikali in radičevci. Prva vidna posledica Radičevega govora je ta, da je radikalni državni podtajnik v ministrstvu za šume in rudnike dr. Kujundžić danes odstopil in da je ministrski predsednik sprejel to demisijo.

Začetek korupcijske debate

Narodna skupščina je danes začela razpravo o korupcijskih interpelacijah. — Izredno zanimanje vse javnosti. — Naval na galerije. — Govori ministrov.

— Beograd, 14. maja. V skupščini vlada danes največja napetost in nervoznost. Tudi v mestu se splošno zanimajo za važno politično debato o korupcijskih aferah. Naravno, da je bil naval občinstva ogromen. Galerije so bile že pol ure pred sejo zasedene do zadnjega kotička, kar je le redkokrat. V skupščini je opaziti tudi mnogo odličnih dam. V diplomatskih krogih vlada izredno zanimanje za današnjo sejo, zato je diplomatska loža od vseh poslaništev prav dobro obiskana. V zbornici sami se nahajajo poslanci v največjem številu. Navzoči so skoraj vsi razum onih, ki so bolni oz. nujno zdržani. V kuloriji vlada neobičajno živahno vrvenje.

Skupšč. predsed. Marko Trifković je sejo otvoril ob 9.20 popoldne. Po izvršenih formalnostih je skupščina takoj prešla k razpravi o interpelacijah glede manipulacij pri državnih nabavah. V smislu sporazuma se obe interpelaciji, to je interpelacija ožje opozicije in interpelacija samostojnih demokratov obenem razpravljata.

Prometni minister dr. Vasa Jovanović je med splošno tišino in največjo pazljivostjo zbornice pričel prvi govoriti k interpelacijam. V svojem nedolgem govoru je navedel zgodovino organizacije našega železniškega parka naglašajoč, kakšne ogromne ovire je morala naša železniška uprava premagati takoj po ujedinenju, da je vzdržala promet. Delavnice južne železnice niso zmogle vseh popravil. Država je bila zato primorana popravila vagonov in lokomotiv oddati inozemstvu. Sklenjena je bila v tem oziru posebna pogodba z neko češkoslovaško tvrdko. Minister je pri tem predčital vsebino pogodbe. Nadalje je minister odkrito priznal, da država ni izpolnila iz te pogodbe izvirajočih obveznosti in da je ostala večmilijonski znesek na dolgu. Minister izjavlja, da mu ni znano, ali je g. Rade Pašić na korist te tvrdke kdaj interveniral pri vladi in da je radi tega sprejel kakor provizijo To ni iz uradnih aktov razvidno!

Finančni minister dr. Niko Perić in zunanji minister dr. Momčilo Ninčić sta podala prav kratki izjavi naglašajoč, da o aferah g. Rade Pašića nčesar ne vesta.

Končno je dobil besedo ministrski predsednik Nikola Uzunović. Grobna tišina. Okrog njega so zbrani vsi poslanci, da bi ne preslišali nobene besede. Ko je pričel govoriti, je vzkliznil posl. dr. Zanič: »Čujmo vajenca!« Aludiral je pri tem na Stepana Radiča, ki je imenoval g. Uzunovića »vajenca«. Skupščinski predsednik je dr. Zaniča pismeno ukoril. V zbornici je nastal smeh. Posl. Svetozar Pribečević: »Karaite ga, ko Vas g. Radič drugače s takimi lepmi priimki časti!«

Ministrski predsednik Uzunović je za tem začel govoriti o famoznem čeku 200.000 frankov, ki je baje prispel končno v roke g. Rade Pašića. Izjavil je, da je bil ček zaupnega značaja in da mora zbornica to zaupnost upoštevati. Ministrski svet konvencije vlade radikalov, demokrov, muslimanov in

SKS je dne 9. avgusta 1921. odobril 600.000 frankov za propagando in obrambo države v inozemstvu. Ta kredit je bil izplačan. Zadnji obrok po 200.000 frankov je bil poslan odnosno nakazan po francoski Hipotekarni banki. Banka je ta ček sprejela. Od takrat, ko ga je sprejela od vlade, je ček postal svoboden, vsakomur na razpolago in je lahko prišel vsakomur v roke, tudi v roke g. Rade Pašića, ker se je glasil na donositelja. Nadalje se je ta ček o 200.000 frankov pretvoril v dva po 100.000. Ministrski predsednik naveda na to različno korespondenco. Koncem svojega govora izjavlja, da je vlada odločena strogo pobijati korupcijo in da se morajo pozvati na odgovornost vsi krivci, katerim se dokaže korupcija. Apelira zato na Narodno skupščino in na vse, da ga podpirajo v njegovem boju. Njegova vlada pristane na v e mere, ki se bodo predlagale v tej debati v zbornici glede korupcijskih afer.

Posl. dr. Kumanudi je nato v imenu ožje opozicije obširno utemeljil njeno interpelacijo ter navedel tudi razne nepravilnosti pri državnih nabavah. Predlaga, da se za slučaj Rade Pašića izvoli v Narodni skupščini posebna anketa, ki naj vso afero preišče in potem skupščini poroča.

Med govorom dr. Kumanudija so postali radikali zelo vznemirjeni ter so ga večkrat prekinjali z raznimi medlicami. Prišlo je tudi do zelo mučnih prizorov. Radikali zamerijo širši opoziciji, da izrablja samo slučaj Rade Pašića in da noče obravnavati ostalih umazanih afer.

Ratifikacija gospodarskih pogodb z Italijo

— Beograd, 14. maja. Vlada namerava v kratkem predložiti narodni skupščini ratifikacijo gospodarske konvencije, ki so bile sklenjene v Nettunu pri Rimu med Italijo in Jugoslavijo. Po poročilih iz Rima je postala italijanska vlada nerazpoložena in nezadovoljna, ker te konvencije še niso odobrene od naše strani. Italijanski poslanik v Beogradu general Bodrero je dobil nalogo, da stori primerne korake pri naši vladi in da pospeši ratifikacijo teh pogodb, ker se boji, da Jugoslavija ratifikacije ne izvede z ozirom na to, da so določila nekaterih teh pogodb škodljiva za jugoslovensko trgovino in izvoz. Iz Beograda pa so po zadržanih diplomatskih krogov poslali izjavo, da ratifikacija teh konvencij ni bila izvršena za to, ker je narodna skupščina preobložena z drugimi posli in ni mogla se spraviti na dnevni red te ratifikacije.

Rimski listi javljajo, da je italijanski poslanik Bodrero zahteval od zunanega ministrstva pojasnila radi incidenta, ki se je v nedeljo 9. t. m. dogodil v Zagrebu povodom nogometne tekme Gradanski : Turirska Juventus, ko so bili Italijani od občinstva napadeni.

„Norge“ prispela na Aljasko

Amundsen je srečno preletel severno ledeno puščavo in prispel na Alasko. — Na severnem tečaju ni pristal.

— New York, 14. maja. Na zrakoplovu „Norge“ je Amundsen s svojimi tovariši včeraj ob 20. prispel v Nome na Aljaski. Polet preko severnega tečaja iz Kingsbaya v N me je trajal 58 ur.

Amundsen je prvi preletel in prekriziral velikansko ledeno puščavo med severnim tečajem in Aljasko. V zadnji izjavi vožnje je gosta megla zelo ovirala opazovanja terena.

Vodilni zrakoplov „Norge“ bodo v Nome demontirali ter ga nato po parniku prepeljali v Italijo.

London, 14. maja. Amundsen na severnem tečaju ni pristal in se na njem in dolgo mudil, ker je bil veter neugoden tako da zrakoplov ni mogel stati na miru. Nad tečaj je prispel v višini 800 m, nakar se je polagoma spustil do 300 m nad ledom. Amundsen je vrgel na tečaj norveško zastavo. Ellsworth severoameriško komandant Nobile pa italijansko. Nebo so pokrivala lahre megle, skozi katere je le tu in tam poridlo solnce. „Norge“ je trikrat obkrožil tečaj in se nato spustila v južni smeri proti rtu Barrow na Aljaski.

Polom splošne stavke v Angliji

Vodstvo je stavko brezpogojno preklicalo. — Promet zopet normalen. — Pogajanja med rudarji in lastniki rudnikov.

— London, 13. maja. Včeraj popoldne je angleško stavkovno vodstvo po posebni deputaciji sporočilo vladi, da je sklenilo končati splošno stavko in da je že izdalo tozadevna navodila. Nadaljevala pa se bo še rudarska stavka, dokler ne pride do sporazuma med rudarji in lastniki rudnikov. Splošna stavka je bila res že v pretekli noči končana; danes vozi vedno več vlakov in kakor se nadejajo, bo promet jutri že zopet normalen.

Delavsko vodstvo je kapituliralo brez konsenzij s strani vlade. Ta je odločno vstrajala na stališču, da so vsaka pogajanja nemogoča, dokler traja splošna stavka. Delavci so uvideli, da je vladna po-

možna akcija tako dobro organizirana, da bi vzdržala angleška javnost stavko lahko še par tednov, delavski fond pa so bili že sedaj izčrpani. Na znatno pomoč iz inozemstva ni bilo upati in zato so vedno nove kategorije delavstva zahtevale konec stavke in deloma odšle na delo tudi kar na lastno pest. Da se izogne popolnemu fiksksu, je vodstvo zato samo preklicalo splošno stavko.

Ministrski predsednik Baldwin je izjavil, da bo sedaj takoj prevzel inicijativo za pogajanja med rudarji in lastniki rudnikov. Obljubil je tudi svoje posredovanje, da se izravna naprotstva. Pogajanja se začno ta tedna.

Vojaški prevrat na Poljskem

Maršal Pilsudski je zasedel Varšavo. — Krvavi boji z vladnimi četami. — Witoszova vlada odstopila. — Tudi prezydent republike baje odstopi.

— Praga, 14. maja. Praški listi priobčujo iz Varšave obširna poročila o krvavih dogodkih zadnjih dveh dni in o vkorakanju maršala Pilsudskega v prestolico poljske republike. „Prager Presse“ danes slika situacijo v Varšavi takole:

Z vkorakanjem čet maršala Pilsudskega v Varšavo je včeraj nastala situacija ostala do popoldne 13. t. m. neizpremenjena. Ko je maršal Pilsudski s svojimi oddelki prispel do mostu, ki edini veže predmestje Prago z Varšavo, se mu je nasproti postavil oddelek vladne vojske. Sklenjeno je bilo kratko premirje. V imenu predsednika republike Wojciechowskega je skušala vlada maršala Pilsudskega pregovoriti, naj se umakne. Opozorila je obenem njegove čete, da se bore proti zakonito imenovani vladi. Maršal Pilsudski je odgovoril, da zahteva še tekem dneva takojšnji odstop Witoszove vlade. Pogajanja med obema taboroma so ostala brezuspešna. Pilsudski je vkorakal v prestolico s svojo vojaško silo. Njemu nasprotujoče čete so bile ali premagane in razorožene ali pa potisnjene daleč v mesto. Pilsudskega oddelki so takoj zastražili vse glavne dohode in začeli patrulirati po glavnih cestah in ulicah. Okoli Belvedera, kjer je sedel predsednik republike, so postavili močni vojaški oddelki. V Cittadelli se nahaja vojni minister, obdan z oklopnimi avtomobili. Pripravljenih je tudi več aeroplanov. Akcija maršala Pilsudskega je usmerjena v to, da zasede njegove čete vsa ministrstva in glavni kolodvor. To se je posrečilo. Včeraj je prispel k Pilsudskemu sejmiski maršal Ravaž ter se skušal z njim pogajati. Njegovi predlogi, da bi se mirnim potom odvrnila državna kriza, so bili brez uspeha.

Maršal Pilsudski zahteva v političnem oziru garancije, da se dva važna ministrska resora — vojno in zunanje ministristvo obvarujeta vsakega strankarsko-političnega vpliva. Okolica Belvedera je torišče hudih in krvavih bojov. Pilsudski je gospodar situacije. Vlada še vedno poskuša vse, da pride do medsebojnega sporazuma.

Pri Mokodoru se nahajajoči oddelki zračne flote so obljubili vladi pomoč. Poznanjski regimenti so ostali vladi zvesti in korakajo proti Varšavi. Telefonski in brzojavni promet je povsod na ukaz vlade pretrgan, da se tako onemogoči koncentracija, odnosno mobilizacija Pilsudskega pristašev.

Mesto je bilo ponoči popolnoma izumrlo. — Gdansk, 14. maja. Po poročilih

iz Varšave je maršal Pilsudski gospodar situacije. Pokrajinske oblasti so se izrekle za Witoszevo vlado. Prihajajo tudi vesti, da je sedanja vlada že odstopila in da je odstopil tudi predsednik republike Wojciechowski. Maršal Pilsudski je baje pozval seim, da izvoli novega predsednika republike. Ta vest še ni potrjena.

— Dunaj, 14. maja. Preko Gdanska, Berlina, odnosno preko Petrovic in Prage prihajajo semkaj najalarmantnejše vesti o položaju na Poljskem. Teh vesti še ni mogoče kontrolirati. Iz vseh vesti je posneti, da Pilsudski obvladuje situacijo in da je postal gospodar Varšave. Njegovi oddelki so zasedli vsa ministrstva in važna poslopja. Nekatero vladine čete so se brez vsakega odpora udale Pilsudskemu, Kabinet Witosz je odstopil. Witosz sam je baje aretiran. Nad Varšavo je proglašeno obsešno stanje. V mestu je divjal hud in krvav boj, v katerega je posegla artilerija. Ubijih in ranjenih je mnogo. Nekatera poročila navedajo, da je bilo pri krvavih spopadih v Varšavi ubitih 300 oseb. Obsešno stanje je proglašeno nad Poznanjem in ostalimi pokrajinami, mejecimj napram Nemčiji.

General Haller in drugi generali, ki so nasprotniki maršala Pilsudskega, organizirajo za vlado posebne brambne oddelke. General Haller je baje pozval Pilsudskega, da se tekem 24 ur umakne iz Varšave. Proti Varšavi so dirigirani močni vojaški transporti vladi zvestih čet. Voditelji kršč. socialcev Dmowski je organiziral posebne fašistovske oddelke, katerim je bilo preskrbljeno od strani vlade orožje. Prihaja tudi poročila, da je prezydent republike odstopil. To poročilo še ni potrjeno.

— Dunaj, 14. maja. Iz Prage prihaja poročila, da so maršala Pilsudskega prebivalci Varšave pozdravili z velikim navdušenjem.

Varšavska Cittadella je v rokah Pilsudskega. Snovi ob 6. zvečer je bila situacija naslednja: Med četami Pilsudskega in vladno vojsko kratko premirje. V mestu mir, Pilsudskega čete zavzele vse važne dele mesta. V predmestjih se čuje topovsko streljanje. Pilsudskega čete so obklopile predsednikovo palačo Belvedere. Vlada in predsednik vztajajo na stališču, da so izvoljeni na temelju zakona in da se nikomur drugemu ne pokore. Pilsudski zahteva, da se sestavi nova vlada močne roke. General Haller je izdal manifest na nacionalne elemente Varšave. Socialisti pripravljajo generalno stavko železničarjev. Socialisti so proti sedanji vladi.

Dr. Luther odstopil

— Berlin, 14. maja. Z ozirom na nezauzpano v državnem zboru je državni kancler dr. Luther odstopil. Državni predsednik je dr. Lutherovo demisijo sprejel ter poveril državnemu ministru dr. Gesslerju kot najstarejšemu ministru vodstvo tekočih vladnih poslov. Dr. Gessler je sprejel mandat, da sestavi novo vlado na temelju sedanje koalicije. Mandat se glasi do petka. Dosedanja pogajanja dr. Gesslerjeva za sestavo vlade so bila neobvezna. Centrum, ljudska stranka, demokracija in bavarska ljudska stranka so z dr. Gesslerjem zadovoljni, dočim ugovarjajo socialni demokraciji.

Zrakoplovna nesreča

DVE ČLOVEŠKI ŽRTVI.

— Novi Sad, 14. maja. V naši armadi, kakor v francoski, je uveden avion tipa „Brigge“, ki je drugače izoben in odgovarja vsem značajno — vojni tehničnim zahtevam. Včeraj popoldne so poskušali pet novih avionov tega tipa. Pri tem se je zgodila okoli 10. popoldne velika nesreča. Avion Brigge XIX. je nepričakovano iz horizontalnega leta treščil z višine 700 metrov na tla. Na lice mesta v avtomobilih došla pomoč je samo konstatirala, da je avion popolnoma razbit. Pod razvalinami aeroplana so našli popolnoma razneseni trupli poročnika Milana Brajkovića, rodom iz Petrinje na Hrvatskem, in mehanika Antona Briskeja, rodom iz Delnice. Na lice mesta je došla pozneje vojaška komisija, da je ugotovila vzrok nesreče. Iz aluminija sestavljen avionov krilo se je v zraku prelomilo in tako povzročilo, da je avion z vso silo treščil na tla. Strokovnjaki zatrjujejo, da je to prvi slučaj, da se je nesreča na tak način pripetila.

RADE PAŠIĆ OBŠOJEN

— Beograd, 14. maja. Med velikanskim navalom občinstva je včeraj ob 11.30 popoldne beograjsko mestno sodišče razglasilo razsodbo v procesu Dragiša Stojadinovića proti Rade Pašiću radi žaljenja časti in obrekovanja potom tiska. Rade Pašić je v treh člankih, ki so izšli v beogradskih „Novostih“ in v „Politiki“ strasno napadel načelnika Dragiša Stojadinovića ter mu med drugim očital izsiljevanje. Sodišče je priznalo, da je Rade Pašić žalil in obrekoval Dragišo Stojadinovića v treh inkriminiranih člankih in ga zato spoznaval krivim hudodelstvom obrekovanja, odnosno žaljenja časti potom tiska. Radi Pašić je bil zato obsojen na eno leto in tri mesece zapora in na 25.000 dinarjev denarne kazni v korist državne blaginje, kakor tudi na vse stroške. Rade Pašić mora obenem plačati Stojadinoviću 100.000 Din za obrekovano čast.

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA.

Precej ponudb in dosti povpraševanja. Prodano: hrastovi neobrobjeni plohi 80 mm od 3—4 m dolž., od 20 cm šir. napr. fco. v. meja, 2 v., 1060 Din; hrastovi obrobjeni plohi (podnice), 50 mm, 2,65 in 2,80, 43 mm, 2,65 m. fco. vagon meja, 1 v., 1280 Din; hrastovi plohi obrobjeni (podnice), 50 mm, 2,65 in 2,80 m. fco. v. meja, 1 v., 1280 Din; deske smreke 32 mm, I, II, 1 v., 560 Din; deske smreke, 25 mm, I, II, 1 v., 540 Din; vse od 4 m, od 16 cm naprej fco. v. meja; bukovji plohi, 80 mm, deb. 2,50 m, dolž. fco. nakl. post., 1 v., 450 Din; tram po notji kupca, fco. nakl. p., 1 v., 270 Din.

Effekti: 2 1/2% drž. renta za vojno slodo 309—316, 7% invest. pos. iz leta 1921. 77—78, Celjska posojilnica d. d. 193—196, Ljubljanska kreditna banka 175, Merkantila banka 102—102, Prva hrvaška štedionica 868—873, Kreditni zavod 165—175, Slavenska banka 49, Strojne tovarne in livarne —85, Trboveljska premogokopna družba 340—350, Združene papirnice 100, Stavbena družba d. d. Ljubljana 55—65, Sešir d. d. 103—104, 4 1/2% kom. zad. dež. bke 20—22, 4 1/2% zast. kr. dež. banka 20—22.

ZAGREBSKA BORZA.

Devize: Curih 10.96—11, Praga 167.784—168.784, Pariz 176.19—178.19, New York 56.544—56.844, London 275.525—276.725, Trst 209.01—210.21, Berlin 13.52—13.56, Dunaj 800.50—804.50.

INOZEMSKA BORZE.

Curih: Beograd 9.1125, Pariz 16.10, London 25.1425, New York 517, Milan 18.70, Praga 15.315, Dunaj 72.9825. Trst: Beograd 46.90—47.50, Praga 79.80, London 131, New York 27, Pariz 84, Dunaj 380—390.

Darujte za sokolski Tabor!

Mednarodne zveze v poletnem voznem redu

Nocoj točno ob polnoči stopi pri nas in do vsej Evropi v veljavno poletni vozni red na železnicih. Spremembe, ki jih novi vojni red prinaša, smo že objavili.

Prometni minister dr. Vasa Jovanović je včeraj sprejel zastopnike tiska ter jim dal zanimiva pojasnila o uvedbi novega voznega reda, odnosno o vpeljavi novih direktnih brzovoznih zvez z inozemstvom. Prometni minister je med drugim omenil, da je novi vojni red v zvezi s sklepi mednarodne konference, ki se je preteklo leto vršila v Amsterdamu in ki je uredila mednarodni direktni železniški promet.

Po novem voznem redu se odpravi orientekspres na progi Niš-Atene. Mesto mizega se uvede direktni brzovlak Beograd-Niš-Givčelija-Solun-Atene. Direktna zveza Beograda s Prago, Karlovinimi varii in Berlinom ostane neizpremenjena; uvedena je nova direktna brzovlačna zveza Beograd-Budimpešta-Dunaj. Tudi železniške zveze s Poljsko so sedaj zelo povoljno urejene. Na novo je uvedena zveza Beograd-Ostende in Amsterdam, ki omogoča hitrejšo zvezo z Anglijo, Belgijo in Holandsko. Ta zveza bo tudi znatno skrajšala zvezo severozapadne Evrope z Jadranom, da se tako pomnoži tujski promet, zlasti do-

tok turistov iz Anglije in drugih zapadnih in severnih krajev. Uvedena je direktna zveza Budimpešte in Dunaja s Sušakom. Direktni brzovlaki bodo prihajali na Sušak ob 7.25 zjutraj, tako, da bodo potniki imeli takoj zvezo s parniki, ki plovejo v različna letovišča odnosno pristanišča našega Jadrana. Pri vseh nočnih brzovoznih vozovjih tudi spalnici vozovi. Zboljšana je tudi zveza z Bukarešto. Poleg ekspresnega vozila na progi Vinkovci-Bukarešta še dva brzovozila, ki bosta imela obenem direktno zvezo: Trst-Ljubljana-Bukarešta. Urejena je zveza Budimpešte preko Maribora s Celovcem in Beljakom. Za časa letne sezone se uvedejo moderni direktni vozovi I. in II. razreda Ljubljana-Karlove-Sušak, kakor tudi Zagreb - Ljubljana - Jesenice - Celovec. Promet z Italijo preko Jesenic odnosno promet z Avstrijo preko Maribora ostane neizpremenjen. Na progi Beograd-Zagreb bodo vozili 4 brzovlaki in 3 potniški vlaki. Prvi večerni brzovlak iz Beograda bo imel direktno zvezo za Sušak, Split, Bred ozir. Bohinjsko jezero in za Trst. Brzovlak ob 23.20 bo imel tudi direktno zvezo za Rogaško Slatino in Dunaj. V Sloveniji se število vlakov ni pomnožilo, ker je tam osebni promet povsem urejen.

Sport

Lahkoatletski miting ilirije

V okviru svojih jubilejnih prireditev je organizirala Ilirija v sredo in včeraj ženski lahkoatletski miting, večer popoldne mednarodni moški lahkoatletski miting. Zanimanje za obe prireditvi je bilo med občinstvom toliko kakor poprej še nikdar. Kaže se, da prodira zanimanje za ta najvažnejši, če tudi na zunaj manj efektivni sport, bolj in bolj v sloje vsega prebivalstva. Vreme je bilo oba dneva izredno ugodno in tako sta se mitinga vršila v najlepšem razpoloženju.

Damskega mitinga so se udeležile atletinje ilirije, Atene in Primorja iz Ljubljane ter Haška iz Zagreba, skupaj okrog 30 tekmovalk. Konkurenca je bila pri vseh teh velikih in borba zato prav zanimiva zlasti pri tekih. Doseženi rezultati so zadovoljivi, ako vpoštevamo zgodnji letni čas, ko atletinje še niso imele dovolj prilike za treniranje na prostem. Izmed rezultatov omenjamo le nekatere.

V teku na 200 m je po dveh predtekih zmagala mlada Šporna v 30.2. Sploh je Šporna vzbujala izredno pozornost; uspešno se uveljavlja v vseh panogah in bo postala brez dvoma naša najboljša vseh stranska tekmovalka. — V stafeti 4 x 100 jardov je zmagala ilirija pred Ateno in Haškom, o teku na 60 in 100 m pa zopet Šporna v 8.8 in 14.2 sek. Šporna si je vrh tega priborila zmago tudi v skoku v daljavo, dočim je bila v skoku v višino prva Čimpermanova. Pri metu diska je postavila Kriševna dva jugoslovenska rekorda v 28.4.5 v eno in 52.3.25 z obema rokama; nov jugoslov. rekord je postavila tudi pri metu kopja s 23.40, pri metu krogla pa je Bernikova dvakrat zaporedoma pobila svoje lastne jugoslovenske rekorde in se z najboljšim rezultatom 10.39.5 zelo približala svetovnemu rekordu. V splošnem je miting dokazal, da v ženski lahki atletiki iz Ljubljane ne more tekmovalci nobeno drugo mesto Jugoslavije.

Se bolj zanimiv je bil lahkoatletski miting za gospode, ki se je vršil včeraj popoldne in je bil kljub obsežnosti programa in veliki udeležbi tekmovalcev končan poprej nego v 4 urah, znak dobre organizacije in vztrajnosti atletov. Udeležilo se ga je 6 klubov: GAK iz Grada, KSV iz Celovca, ASK in Hašk iz Zagreba, Ptuj, Tržič ter Primorje in Ilirija iz Ljubljane, skupno nad 60 tekmovalcev.

Tek na krajše proge so deloma izgubili na privlačnosti, ker se jih nista udeležila naša prvaka dr. Perpar in Valtrici, zato se je lahko zgodilo, da je v teku na 100 m zmagal Celovčan Haderer. Pač pa je vse z napetostjo pričakovalo teka na 1500 m, kjer je nastopil poleg znanega Haškoveca Rosenkranza avstrijski rekorder Friebe, ki je res tudi zaslužen zmaga. Njegov let je bil za Ljubljano prava senzacija in je opravičil Friebejev mednarodni sloves. Zanimiva je bila tudi borba v teku na 5000 m, kjer je ves čas vodil ilirijan De Reggi, a ga je v finišu potolkel Primorjan Slapničar, ki je postavil s časom 17 minut nov jugoslov. rekord. V stafeti 4x100 m je

Primorje postavilo dr. Perparja in Valtrici in res tudi zmagalo. Zanimiv je bil tudi skok ob palici, kjer se je predstavil Gradčan Held in z lahkoto potolkel domače konkurente.

Podrobni rezultati so ti-le:

Tek na 100 m: 1. predtek: 1. Krajačić (ASK), 2. Rožek (IL), 2. predtek: 1. Stepišnik, 2. Živanović (oba Ilirija), 3. predtek: 1. Haderer (KSV), 2. Spahić (ASK). Final: 1. Haderer 11.6, 2. Stepišnik, 3. Spahić.

Tek na 400 m: 1. Močan (Pr.) 54.5, 2. Plehaty (Hašk), 3. Arhar (Pr.).

Met krogla: 1. Spahić 13, 2. Eschenauer (KAC) 12.36, 3. Leandrov (ASK) 11.91. Der-ganc, ki je dosegel IV. mesto, je postavil z 11.44 nov slovenski rekord.

Met kopja: 1. Jakupić (Hašk) 1.60, 2. Leandrov 1.60, 3. Held (GAK) 1.55.

Met diska: 1. Gašpar (ASK) 33.60, 2. Zupan (IL) 33.03, 3. Leandrov 29.15.

Met diska: 1. Spahić 34.55, 2. Gašpar 33.73, 3. Vrhovec (IL) 31.14.

Met krogla: 1. Spahić 6.32, 2. Haderer (KSV) 6.19.5, 3. Živanović (IL) 6.12.

Met kopja: 1. Gašpar 43.81, 2. Lado Zupanič 41.04, 3. Čimperman (Pr.) 40.51.

Tek 5000 m: 1. Slapničar (Pr.) 17.00.8 (nov jugoslov. rekord), 2. De Reggi, 3. Penteker (Ptuj).

Skok ob palici: 1. Held (GAK) 3.30, 2. Strekelj (IL) 2.80, 3. Ferkovič (Hašk) 2.80.

Tek na 1500 m: 1. Friebe (GAK) 4.08.4, 2. Rosenkranz (Hašk) 4.22, 3. Vidic (Pr.)

Stafeta 4 x 100 m: 1. Primorje 46.6, 2. Ilirija 46.8, 3. ASK.

Končna klasifikacija v mednarodnem mitingu je nastopna: ASK (36 točk), Primorje in Ilirija po 23 točk, Hašk (12), GAK (11), KSV (6), KAC (3), Ptuj (1).

Za konjskodirkalni sport v Ljubljani

Konjskodirkalni sport in sploh konjski sporti, kakor polo in druge igre zavzemajo pri drugih narodih prav odlično mesto. Po- leg tega so konjski sporti tudi velikega go- spodarskega pomena, ker budijo živel za to najplemenitejšo domačo žival za popl- menitev in privzganje dobre pasme ter splošno za povzdigo domače konjere.

Tudi v Ljubljani je že obstajalo po- prevratu konjsko dirkalno društvo, ki pa se deloma radi pomanjkanja delavolnih delavcev, največ pa radi nedostajanja gmo- nih sredstev zopet zamrlo. Sedaj so pokre- nili novo akcijo prijatelji lepega sporta, pred vsem oficirji z artiljerijskim gene- ralom g. Tripkovičem na čelu. Prvi sestane- k se je ob zadovoljujoči prisotnosti inter- esentov vršil v salonu Oficirskega doma pod predsedstvom generala Tripkoviča, ki je uvodoma obrazložil pomen snujočega se Kola jahačev in vozačev ter povdaril nje- govo gospodarsko in sportno važnost. Izva- janja generala Tripkoviča so bila sprejeta z enodušnim odobravanjem. Nato je po- kovnik Antonijević, komandant 16. ar- tiljerijskega polka, ki je že na svojem ar- rajevskem službenem mestu organiziral ta- mošnje konjske sporte, obrazložil natančen delokrog novega društva ter omenil, da bi Kolo lahko računalna na vsestransko pomoč vseh vojaških in tudi civilnih faktorjev, zlasti pa vojnega in poljedelskega minist- rstva. Kolo bi pristopilo k osrednji konjsko- sportni organizaciji v Beogradu, v Ljublja- ni pa razvijalo ves svoj široki program: pri-

rejalno izlete, organiziralo konjske razstave, razpisovalo domače in mednarodne konjske dirke itd.

V imenu mesta je magistratni direktor dr. Zarnik obljubil novemu društvu vse- stransko pomoč. Načelnik poljedelskega od- dela v Ljubljani g. Sanein pa je opozo- ril na že obstoječa društva v Mariboru, Lju- tomeru in v St. Jerneju ter predlagal, naj novo društvo stopi takoj v stike s temi dru- štvi, da se s soglasno položitvijo temelji Kola jahačev in vozačev, ki bi obsegalo vso Slo- venijo. Tudi ta predlog je bil soglasno spre- jet, na kar je bil izvoljen pripravljalni od- bor, ki bo izdelal statute in razpisal v naj- krajšem času ustanovno skupščino «Kola jahačev in vozačev za Slovenijo v Ljublja- ni». Na čelo pripravljelnega odbora je bil izvoljen general Tripkovič, za tajnika pa dr. Birs in dr. Slajpah.

Po intencijah pripravljelnega odbora priredi ljubljansko Kolo tekom poletja dve ali tri konjske dirke, za pokroviteljstvo pa bo naprosil princ Pavle.

Zaključne jubilejne prireditve ilirije

Jubilejne prireditve ilirije dosežejo svoj višek v soboto in nedeljo s hazenskim tur- nirjem za pokal ilirije in velikim nogomet- nim turnirjem za pokal mesta Ljubljane. V hazenskem turnirju tekmujejo poleg ilir- ije ASK, prvak Zagreba, Mura iz Murske Sobote, prvak mariborskega okrožja, ter ljubljanska Atena. Za pokal mesta Ljublja- ne igrajo splitski Hajduk, zagrebški Hašk, Primorje in Ilirija. Razpored tekem je sle- deči:

V soboto 15. t. m. ob 14. hazena ASK — Atena; ob 15. hazena Mura — Ilirija; ob 16.10 nogomet Hajduk — Primorje; ob 17.45 nogomet Hašk — Ilirija.

V nedeljo 16. t. m. ob 14. hazena, pre- magani družini prvega dne; ob 15. hazena, finale za turnirja med zmagovalnimi dru- žinama prejšnjega dne; ob 16.10 nogomet Hašk — Primorje; ob 17.45 noromet Haj- duk — Ilirija.

Obleke za gospode

v izvrstnih kvalitetah priporoča po zelo zmernih cenah trdka

A. Kunc, - Ljubljana

Ustanov. l. 1879.

Včerašnji nogomet

MARIBOR: V včerašnji medmestni tekmi Ljubljana-Maribor je zmagal Mari- bor v razmerju 8:2, dasi Ljubljana pravza- prav tako težkega poraza ni zaslužila. Krivda leži deloma na obrambi, ker je bil Marchetti I. skoraj nemogoč. Prvi polčas je potekel v razmerju 6:0, v drugem pa se je Ljubljana zaslala ter je bila stalno v premoči. Končni rezultat je bil 8:2. Pri Ma- riboru je ugaljal zlasti napad.

CELJE: Semifinalna tekma za prven- stvo LNP med ilirijo in SK Celjem je kon- čala z zmago ilirije v razmerju 3:0. Celje namreč ni nastopilo v prvenstveni tekmi. Pač pa se je nato med obema kluboma vr- šila prijateljska, ki je končala s 5:2 v ko- rist ilirije.

ZAGREB: Zagreb : Split 3:3 (1:1). Tek- ma je končala zopet v disharmoniji. Split je bil zastopan po kompletnem Hajduku. Tekma je bila povsem odprta, vendar je imel Split skoraj več od igre. Proti koncu je agresiven izenačil z ofsajd-golom, radi česar so Splitčani protestirali, sodnik Du- bravič pa je nato izključil Bonacića I. in Radića. Nato so Splitčani zapustili igrišče.

GRADEC: Primorje (Ljubljana) : Sturm 1:4 (1:4). Ljubljansko Primorje je včeraj gostovalo v Gradcu in je napram močnemu Sturm v svojem prvem internacionalnem srečanju dosegel razmeroma časten rezul- tat. Primorje je igralo sprva s precejšnjo tremo, na čile rovaš so padli tudi prvi štr- ji goli. V drugem polčasu pa je bilo znat- no boljše ter je bilo deloma v premoči. Ljubljanci so v drugem polčasu pregru- pirali svoje moštvo.

DUNAJ: Slovan : Sportklub 2:0 (1:0). Rapid : Sommering 2:1 (0:1). Wacker—Floridsdorf 3:1 (2:0).

BUDIMPEŠTA: Arsenal FC - Lid (London) : MTK in FTC (kom.) 2:2.

PRAGA: Sparta : DFC 4:3.

HAZENA: MARIBOR: ISSK Maribor : ASK Pri- morje (Ljubljana) 5:2 (3:0).

Prosveta

Ivan Cankar: „Jakob Ruda“

Slavnostna predstava.

Po lepem Cankarjevem večeru Društva književnikov v Ljubljani v gledišču je bilo odveč, še «Jakob Ruda» dati jadrati pod geslom slavnostne predstave. Cankar ni kot dramatik še nikdar pokazal privlačne sile. To ne gre na račun toposti in neinteligence občinstva, nego ker Cankar ni dober dra- matik. Drznil sem si to nekoč že izreči in si drzno ponovljati, dasi je danes skoro smrtno nevarno vpiho onega klikovstva, ki zbesni, ako človek že pri golem imenu Iva- na Cankarja ne pade v vsestransko popo- lno zamaknenost. Posteneje bi bilo, da se ono, kar je genialnega — in dosti je tega — in trajno vrednega, tudi pri Cankarju loči od poskusov dobre volje. Vsaj premiš- ljeti bi bilo, zakaj nobeno teh dramskih del ne osvoji gledišč onkraj slovenskih plovov.

Povrhu je «Jakob Ruda» tudi še Can- karjev dramski prvenec. Gledišče je bilo obiskano neslavnostno, sčasoma je prišlo še nekaj ljudi, toda pač le poklicanih s križ- potov, kakor pri oni evangelijski gostiji.

Skrbnišek je igro vestno pripravil. Le preveč razvelja rad dialog. Mogoče mu leži to globoko v naturi, kakor jemlje tudi v glasi mnogih ljudi radi vsak tempo pre- svečano. Sam je prevzel Jakoba Rudo. Le- pa, častna kreacija. Poimovanja so pa se- veda različna od človeka do človeka. Jaz bi smatral Rudo za ponosnejšega, bolj sa- mosvojega, idečega v smrt ne toliko iz sker- sanosti, kakor iz zaničevanja do usode. Pač tudi iz ljubezni do hčere. Zdi se mi, da je mož, ki stoji nad razmerami. Tak Ruda bi nastopal seveda bistveno drugače, a bil bi, zdi se mi, dokaj večji in simpatičnejši.

Med ostalimi omenjam izvrstno Rudo- vo sestro Marto Medvedovo, med mo- škimi presnetljivo resničnega posestnika in gostilničarja Dobnika (Cesar) in jako značilnega Lipahovega «veriznika» Broša. Vloga Rudove hčerke Ane (Šari- čeva) ni mogla priti do polne veljave, ker je bil slikar Dolinar poverjen Jernamu, kateri nikakor ni zrel za resen oder. To sem opazil že v «Idiotu», dasi je tam imel eno najneznatnejših vlog. Priznanje gre tu- di Jekovi (Alma) radi njenega zelo na- ravnega deliškega čebjanja. Zal mi je za figuro učitelja Justina. Kralj je smešno stran te revne kreature premalo povdaril, maska pa je bila zagrešena. Bi preje sodila kakemu sportniku ali starejšemu gentlema- nu, nego stare vrste učitelju, kakršni so bili obenem organizirani in mežnariji ter so smatrali za najvišjo srečo, ako se niso za- merili nobenemu lokalnim mogotcev. Take- ga Justina nam je pred leti igral Čeh Hou- sa ki je sicer slabo slovensko govoril a vendar ustvaril izredno karakterno figuro.

M. Z.

Komedija «Ladja Tenacity» v Ljub- ljanski drami. «Ladja Tenacity», ki jo je spisal sodobni francoski pisatelj Charles Vildrac, spada med najzanimivejša dela no- ve francoske dramatike. Odlikuje jo globoka in prepričljiva umetniška resničnost, polna neposredne iskrenosti. Zgodba je ne- škakana, nenapuhnjena in naravna ter posta- ne, ko se vanjo pogledamo, dramatično močna in nam brez ubojev in umorov seže v globino duše. Kajti vse, kar se dogaja, je pristno in pisano iz srca za srce. Deja- nje se plete v pristaniški krčmi na francoski obali med dvema popotnikoma, ki sta se odpravila, sita strašne svetovne vojne, v daljni svet iskati svobodo, in med srčka- no Terezo. Vmes nastopa silijno karakteriz- ziran pristaniški delavec Hidoux. Popotni- ka predstavljata pri nas gg. Regoz in Gre- gorin, Terezo ga. Vera Balakova, Hidoux g. Osipovič. Režiser je M. Pugelj, in sce- nator Ivan Vavpotič. Premiera v soboto, 15. t. m. ob 8. uri zvečer izven abonmanov.

Wagner — «Večni mornar». Danes, v petek zvečer se poje v operi za abonen- te reda D Wagnerjeva opera «Večni mor- nar», ki je v letošnji vzporeditvi uspeša z največjim uspehom. To odlično muzikalno delo dobe abonenti v letošnji sezoni dva- krat.

Klavirski koncert francoskega pianista. V ponedeljek, 17. t. m. priredi v Filhar- monični dvorani klavirski koncert odlični fran- coski pianist Andre Cortot, ki uživa sve- tovnih sloves. Na svojem koncertu bo izva- jal skladbe Vivaldija, Chopina, Saint-Saen- sa, Debussyja in Liszta. Umetnik potuje po Evropi po naročilu družbe za razširjenje francoske umetnosti, koncert njegov se vrši v Ljubljani pod okriljem Glasbene Matice in Francoskega inštituta. Cene na- vadne koncertne, vstopnice v Matični knji- garni.

Beležnica

KOLENDAR.

Danes: Petek, 14. maja 1926; katoliča- ni: Bonifacij, Svetolik; pravoslavni: 1. ma- ja: Jeremija; muslimani: 2. zilida 1344; židje: 1. sivana 5686

Jutri: Sobota, 15. maja 1926; katoličani: Zofija, Jaromira; pravoslavni: 2. maja, Ata- nasije; muslimani: 3. zilida 1344; židje: 2. sivana 5686.

DANASNJE PRIREDITVE.

Gledališče: drama «Jakob Ruda»; opera «Večni mornar».

Kino Matica: Umor radi milijonov! Ljubljanski dvor: «Skrivnost gora smrti»; Kino Ideal: Vabljev klio iz grobnega svetla.

JUTRIŠNJE PRIREDITVE.

Gledališče: drama «Ladja Tenacity»; opera «Zongler naše ljube Gospe».

Kino Matica: «Umor radi milijonov»; Ljubljanski dvor: Zenidbeni oglašji; Kino Ideal: «Vabljev klio iz grobnega svetla».

JUBILARNE PRIREDITVE SK ILIRIJE. ASK (Zagreb) : Atena, Mura : Ilirija, hazena tekme od 14. do 16.

Hajduk (Split) : Primorje, Hašk : Ilir- rija nogometne tekme od 16. dalje. Hazena in nogometne tekme na igrišču SKS Ilirije.

DEŽURNE LEKARNE.

Petek: Piccoli, Dunajska cesta Bakar- čič, Karlovska cesta.

Sobota: Bahovec, Čevljarški most, Ustar, Sv Petra cesta, Jošt, Celovška cesta, Spodnja Šiška.

Solnce zaide danes ob 19.21, vziide jutri ob 4.32 in zaide ob 19.22.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Mesec zaide danes ob 22.3, vziide jutri ob 7.12 in zaide ob 22.58.

Kdo je bil na severnem tečaju prvi?

Nove podrobnosti o Byrdovem poletu. — Strokovnjaki dvomijo o ameriškem prvenstvu za severni tečaj. — Ameriški senat zahteva dokaze da je bil Byrd res na severnem tečaju.

Polet Amundsenovega ameriškega tekmeča, komanderja Byrda norveške javnosti ni presenetil, ker so poročila iz Kingsbaya že davno poprej namigavala na to možnost. Svoj drzni čin je izvršil Byrd čisto po ameriško, dobro premišljeno, temeljito in tehnično dovršeno, kakor je mogoče edino le s pomočjo neizčrpnih finančnih virov. Oba Byrdova parnika sta pripeljala v Kingsbay velike množine rezervnega materiala. Ko so se pri poskusnem poletu polomile sani na aeroplanu «Fokker», so jih nadomestili v par urah. Z neverjetno hitrostjo je bil zamenjan motor manjšega rezervnega aeroplana, ki je imel nalog prihiteti takoj na pomoč, če bi se Byrd s «Fokkerjem» ponesrečil.

Stiki med obema ekspedicijama so bili ves čas iskreni in prijateljski. Byrdov drzni in uspešni polet se je posrečil v prvi vrsti zato, ker je izrazil bil izkušnje lanskega Amundsenovega poleta in se skrbno izogibal vseh napak, ki so zakrivil neuspeh lanske ekspedicije. Prednost Byrdove ekspedicije je bila v tem, da za polet niso bili konstruirani posebni aeroplani, preobloženi z znanstvenimi instrumenti, temveč da sta bila njegova aeroplana prilagojena arktičnim razmeram samo za prvo lipo. Eyrd je pomagalo tudi izredno lepo vreme. Dočim je videl Amundsen lani okrog severnega tečaja samo nakopičene ledene gore, so nudile letos ravne ledene plošče Byrdov povsem ugoden teren za slučaj, če bi se bil moral spustiti. Byrdu tudi ni bilo treba računati z vsako kapljico bencina in olja, kakor je moral Amundsen.

Kljub temu je pa Byrdov polet javnost presenetil. Prvotno je nameraval Byrd poleteti na Pearyjevo zemljo in pustiti tam del zalog za slučaj, če bi bil njegov povratek od severnega tečaja ogrožen. Šele po ureditvi tega skladišča je hotel leteti na severni tečaj sam, od kod bi se vrnil naravnost na Svalbard. Tako vsaj je govoril, na tihem pa se je odločil, da poleti takoj na tečaj, ker mu je nudila Amundsenova ekspedicija najboljšje jamstvo, da dobi pravočasno pomoč, če bi se ponesrečil.

Amundsen je slutil, kaj namerava njegov tekmeč in je zato pospešil tudi sam vse priprave za polet ter jih končal že pred prihodom «Norge». Prvotno so računali, da poleti «Norge» šele koncem tega tedna, tako pa je «Norge» nastopila pot na severni tečaj že v torek dopoldne. Reducirali so posadko od 19 na 12 moč. Nobile in Rüser Larsen sta računala z vsakim gramom bencina. «Norge» je preskrbljena z zanesljivo anteno. Meteorološke postaje Norveške, Švedske, Finske, Rusije in severne Nemčije, Anglije in Islandije so bile v stalni zvezi z geofizičnim zavodom v Tromsø, ki je s svoje strani v stalinem kontaktu s Kingsbayem. Polet preko severnega tečaja do Aljasko je bil preračunan na 48 ur, zakaj etapa do severnega tečaja je enaka razdalji med Puihamom in Oslo, ki jo je preletela «Norge» ob slabem vremenu v 18 urah, etapa severni tečaj-Aljaska je pa enaka razdalji Rim-Puiham, ki jo je preletela «Norge» v 30 urah.

Amundsenov poizkus, ki gre za tem, da pregleja iz gondole neznano ozemlje med Svalbardom in Aljasko, je res drzen. Razdalja med Kingsbayem in Point Barrowom znaša približno 3200 km. «Norge» leti v najboljšem slučaju s hitrostjo 75 km na uro. To pomeni, da mora leteti od Svalbarda preko te-

čaja na Aljasko najmanj 44 ur. Byrdovo letalo ima dvojno hitrost. Če se je vrnil malo, prej in če trdi, da je trikrat obletel severni tečaj, se da razlagati ta uspeh samo z lepim vremenom. Amundsen sam verjame Byrdu, toda mnogi dvomijo o njegovem uspehu čes, da je senzacionalna vest o poletu na severni tečaj navaden ameriški bluff, kakor oni z balonom žurnalista Weymanna, ki je hotel pred leti poleteti na severni tečaj, pa je padel k sreči sam, nekaj kilometrov od svalbardske obale v morje.

Izkušeni letalci v polarnih krajih se boje tudi za usodo zrakoplova «Norge». To so zlasti zagovorniki aeroplanov, ki omenjajo tragično usodo «Dixmunda» in drugih zrakoplovov. Vsi zrakoplovi so se doslej v polarnih krajih ponesrečili. Poleg tega se strokovnjaki boje, da «Norge» ni pravilno zgrajena. Danski kapitan Ullice opozarja na velike ovire pri vkrcavanju Amundsenovega zrakoplova in presoja njegov dosedanj polet zelo pesimistično. Nasprotni veter lahko zniža hitrost poleta za polovico. Slaba stran «Norge» je tudi velika širina njenega ogrodja.

Prvi dvomi o ameriškem prvenstvu v borbi za severni tečaj so se pojavili v Oslo. Danski in norveški strokovnjaki še vedno ne verjamejo, da je Byrd dosegel severni tečaj. Za zemljepis in meteorologijo ni važno, da-li je bil severni tečaj dosežen ali ne. Gre samo zato, s kakšnimi sredstvi je bil tečaj dosežen. Ameriška zastava na severnem tečaju še ni znanstveni dokaz. Byrdov polet spominja na pustolovsko epizodo Andrejevega poleta iz l. 1897. V takratnem sporu, da-li je dosegel severni tečaj Cook ali Peary (1909) vprašanje severnega tečaja sploh ni bilo rešeno. Drugo vprašanje je, komu pripada severni tečaj. Splošno prevladuje naziranje, da nikomur in da je dana vsem narodom možnost, da raziskujejo severne polarne kraje. Sicer je pa spor za severni tečaj itak brez pomena. Kaj naj počne ta ali ona država z njim, če tam gori na skrajni severni tečki zemlje razum ameriške in zdaj še norveške in italijanske zastave ni prav ničesar.

Komander Richard E. Byrd je bil pripravljen za start že v soboto 8. t. m. Njegov aparat je bil opremljen sam z najpotrebnejšim materialom. Hrane sta imela letalca samo za dva dni. Vsak kotiček sta izrabila, da bi mogla vzeti čim več bencina. Byrd je računl, da prileti na severni tečaj in nazaj v 20 urah. Norveški letalci so ga skušali pregovoriti, da bi ne letel, češ da je polet z aeroplanom hazardna igra. Byrdova ekspedicija šteje 46 moč, med katerimi so trije sinovi ameriških milijonarjev. Vsi so delali po prihodu «Norge» noč in dan, da bi mogel Byrd čim prej poleteti. Ostali udeleženci Byrdove ekspedicije so sami dobrovoljci iz ameriške vojske in mornarice. V soboto popoldne so pripravljali vsi teren za start v neposredni bližini Amundsenovega hangarja. V visokem snegu so napravili 20 metrov široko in 600 m dolgo pot, na katero so postavili polpoldne aeroplan «Josephine Ford». Byrd in mehanik Lloyd Bennet sta zavzela svoja mesta. Ko so se zavrteli vsi trije motorji velikega aeroplana, je Byrd prosil norveške novinarje, naj pozdravijo v njegovem imenu Amundsen.

Prvi start se ni posrečil, ker je bil aeroplan preobložen. Byrd je odredil, naj vržejo iz aeroplana 14 posod bencina in revidirajo tudi ves ostali ma-

terijal. To delo je trajalo do polnoči. Ta ča sie zasijalo nad bližnjimi gorami polnočno sonce. Ob pol dveh jutraj so motorji znova zapeli in aeroplan se je srečno dvignil. Poleg Byrda in Benneta je poletel še Byrdov pomočnik Eglu. Byrd je imel s seboj nedavno izumljeni sektant, ki mu je kazal smer in pomagal upravljati aeroplan.

Zanimivo je, da so voditelji ameriškega senata sklenili, da mora Byrd predložiti dokaze, da je bil res na severnem tečaju. Te dokaze prouče znanstveniki prej, predno dobi Byrd častno medaljo kongresa in čin admiralja, ki sta mu bila obljubljena, ako doseže severni tečaj.

Gospodarstvo

Ljubljanski velesejem

Te dni se je vršil občni zbor Ljubljanskega velesejma. Iz preglednega poročila predsednika g. A. Praprotnika posnemamo naslednje zanimive odstavke:

Od leta do leta je težja gospodarska kriza, ki je danes zavzela še najširši krog. Prizadeta je od nje v veliki meri tudi naša narodno-gospodarska institucija, Ljubljanski velesejem, ki je zrcalo razvoja in stanja naše industrije, btrni in trgovine.

Ljubljanski velesejem je bil ustanovljen v času, ko je bila konjunktura na višku in je imelo naše gospodarstvo najlepše izglede za bodočnost. Nagli razvoj naše privrede od leta 1921 na 1922 nas je primoral, da smo za II. velesejem sejmšče znatno razširili in s tem omogočili udeležbo vseh takratnih prijavlencev. Danes je Ljubljanski velesejem, ki je gospodarstvo Jugoslavije že skoro preobširen. Veliko trdki, ki so razstavile do leta 1923., danes ne obstoja več ali so ustavile obrat, novih podjetij pa se ustanavlja le malo št. vilo. Udeležba inozemstva tudi ni prebujna. Ponekod so vzrok težke gospodarske prilike kot v Nemčiji in v Avstriji, v Franciji, Angliji, Belgiji in drugih zapadnih državah pa je propaganda v svrhu zanimanja za našo državo nezadostna. Ljubljanski velesejem sam žrtvuje precejšnje svote za propagando v inozemstvu, vendar imamo na razpolago premoške sredstva, da bi naša reklama rodila obilnejše sadov. No, zadovoljni pa smo lahko tudi z doseženimi uspehi.

Akvizijska razstavilalec se je izvedla potom sejmškega urada v tuzemstvu direktno, v inozemstvu pa po naših zastopnikih, in sicer: v Avstriji, Italiji, Češkoslovaški, Ogrski, Nemčiji, Franciji in Rumuniji. Obrski velesejmske prireditve je velesejmski urad z okrožnicami in ustmeno povnosa vsakega razstavilalca o njegovem uspehu. Iz posebne statistike je razvidno, da so nekatere branže delale zelo dobro, druge zopet slabo. Povprečno je bilo 16% razstavilalec zelo zadovoljen, 63% se jih je poveljno izrazilo, 21% pa je bilo nezadovoljen.

Organizacija Ljubljanskega velesejma se je po izkušnjah prejšnjih let že izboljšala, posvetili smo posebno pozornost pridobitvi kupcev iz onih krajev, s katerimi naša industrija in trgovina še nimata močnih zvez. Z obsežno reklamo in propagando, ki je sicer veljala visoke svote, smo dosegli nadpovprečni obisk. Po vrstnem redu je bilo največ obiskovalcev iz ožje Slovenije in Ljubljane, Banata, Bačke, oddaljenejših krajev Slovenije in Prekmurja, Srbije, Hrvatske, Bosne in Hercegovine, Dalmacije, Makedonije, Slavonije in Srema. Inozemskih obiskovalcev je bilo največ iz Italije, potem iz Avstrije, Nemčije, Češkoslovaške, Madžarske, Grčije, Turčije, Bolgarske, Rumunije, Francije, Holandske, Poljske, Anglije, Švice, Egipta, Belgije, Švedske.

Stanovanjski oddelček velesejmskega urada je na glavnem kolodvoru deloval brezhibno in nameščeval tuje v pripravljene stanovanj. Pripominjam še, da za časa velesejma stanovanjski oddelček razpolaga z skoro vsemi ljubljanskimi hoteli in velikim številom privatnih sob. Gosp. postajenačelnik Ludvik nam gre vsako leto ljubeznivo na roko.

Eden najpoglavitejših faktorjev naše propagande je časopisje. Naj mi bo dovoljeno, da se na tem mestu ponovno z veliko zahvalo spominjam naših vrlih novinarjev, zlasti onih iz Ljubljane.

S posebnim ponosom in zadoščenjem nas je napolnilo dejstvo, da je tudi V. velesejmu bil protektor naš vladar, ki si je prireditve do detajlov ogledal v spremstvu Nj. Vis. princa Pavla. Nj. Vel. kralji, naš protektor, je kazal za naše gospodarstvo veliko zanimanje, o organizaciji prireditve velesejma pa se je izrazil najpovoljnejše.

K slovesni otvoritvi smo povabili celokupno vlado naše kraljevine, vse poslanke in veliko odličnih osebnosti. Velesejem je

svečano otvoril naš častni predsednik gosp. minister trgovine in industrije, dr. Krajac. Prilikom prireditve Ljubljanskega velesejma so se na sejmšči vršile tudi druge nadvse zanimive razstave. Naj omenim hisgijsko razstavo ter konjsko in govejo razstavo, lani pa posebno še tudi lepo sportno razstavo.

Začetkom leta 1925 smo otvorili v Skopliju permanentno razstavo vzorcev industrije Slovenije. Razstave se je udeležilo 38 tveč. — S pomočjo Tigovske zbornice v Skopliju je razstava moralno dobro izpadla. Gleda kupcijskih uspehov pa smo uvideli, da je naši industriji v Makedoniji težko konkurirati zbog previsokih transportnih stroškov in orientacije vse Makedonije na Solun. Uvideli pa smo tudi, da so trgovske razmere v Makedoniji nepovoljne, deloma nesolidne in veliko trgovcev, ki so slabi plačniki.

Ljubljanski velesejem se je oprjel še ene važne grane našega gospodarstva, kož divjih živali. Lansko leto smo že priredili kožni sejem na velesejmu, letos pa smo to še izpopolnili in preuredili v prave kožne avkcije po vzoru inozemskih tržišč. Začetek je skromen, upam pa, da bom prilikom prihodnjega obsega zboru že zamogel poročati o ugodnem razvoju tega oddelka.

Zagrebski velesejem je prirejeval svoje prireditve do sedaj vedno spomladi, mi pa v jeseni. Lansko leto je sklenil Zagrebački Zbor v bodoče prirejevati svoje velesejme v jeseni. Da ne pride do kolizije, se je odločil naš odbor prirediti v letu 1926 svoj VI. Mednarodni velesejem od 26. junija do 5. julija, v jeseni pa od 4. do 13. septembra I. Veliko pokrajinsko razstavo, ki bo obsegala mlekarstvo, sirarstvo, čebelarstvo, vinarstvo, avtomobilizem, radio, umetnost, vrtnarstvo, higijeno, konjerejo itd.

—g Pošna hranilnica v aprilu. Promet Poštne hranilnice je znašal v aprilu 3.222.328,38 Din, od tega brez gotovine 1.346.597.618,94 Din ali 41,79%. Vplačil je bilo 467.504, izplačil pa 166.948. Novootvorenih računov je bilo v Beogradu 60, saldiranih 3, v Sarajevu 12, saldiranih 19, v Ljubljani 39, saldiranih 9 in v Zagrebu 52, saldiranih 10. Čekovani računov je bilo 30. IV. v Beogradu 1835, v Sarajevu 2609, v Ljubljani 4282 in v Zagrebu 4133, skupaj torej 12.859. Stanje vlog 30. IV.: v Beogradu 71.501.816,58 Din, v Sarajevu 51.292.528,72 in v Ljubljani 63.936.861,92 in v Zagrebu 85.163.484,89 Din, skupaj Din 271.894.692,11 Din.

—g Konferenca o obrestni meri. Pri Narodni banki se je ustanovil poseben odbor bančnih ravateljev na čelu z dr. D. Novakovičem. Odbor ima nalog pripraviti sklicanje širše konference, na kateri se bo razpravljalo o maksimiranju obrestne mere kakor tudi o eventualnem znižanju. Te konference se udeležijo tudi zastopniki finančnega in trgovinskega ministrstva.

—g Nov menični zakon. Pravosodno ministrstvo je zahtevalo od vseh ustanov, ki jim je poslalo načrt novega meničnega zakona v posloje, naj pošljejo najkasneje do konca maja pismene predloge o eventualnim spremembah ali dopolnilih. Komisija namerava načrt novega meničnega zakona do polovice junija definitivno redigirati, nakar pride načrt pred Narodno skupščino.

—g Prodaja. Dne 27. maja t. l. se bo vršila pri Dravski artiljerijski radionici v Ljubljani ofertalna licitacija glede prodaje raznih odpadkov od železa, jekla, pločevine itd. Predmetni oglas z natančnejšimi podatki v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

To in ono

Konferenca o potnih listih

V sredo je bila v Ženevi otvorjena od Društva narodov sklicana mednarodna konferenca o potnih listih. Za predsednika je bil izvoljen estonski delegat Pusta, za podpredsednika pa med drugim grški delegat Politis. Ze prvi dan posvetovanj je pokazal, da konferenca ne bo mogla doseči ideala, ki ga vsebuje od Poljske stavljeni predlog o popolni odpravi potnih listov. Zlasti odločno se je proti njemu izjavil italijanski delegat Gianini.

Pač pa so se zastopniki vseh držav izrekli za to, da se predpisi o potnih listih čim bolj omilijo in se tako olajša mednarodni potniški promet. Delegati se še niso zedinili, ali naj se to izvrši potom splošne mednarodne konvencije ali potom specialnih pogodb med posameznimi državami. Kakor izgleda, bo obveljalo drugo stališče, tako da bo praktičen rezultat konference precej dvomljive vrednosti.

Konferenca se te dni nadaljuje in bo trajala približno en teden.

Iz ameriške kriminalistike

O senzacionalnem begu sedmih zločincev iz sigurne jetnišnice v Jolietu, Chicago, smo na kratko že poročali. O dogodku, ki je razburil vso ameriško javnost, so znane sledeče podrobnosti:

Kaznilnica v Jolietu, zgrajena v zadnjem času, velja kot najmodernejši kaznilniški zavod in slovi radi svojih higijenskih in humanitarnih naprav, ki kaznjencem omogočajo čim udobnejše življenje. Beg iz te jetnišnice, ki je zgrajena iz jekla, se je smatral do danes za nemogoč. Zato je bil tu kader težkih zločincev, med drugimi pa sta tu zaprti tudi Nathan F. Leopold in Richard Loeb iz Chicaga, ki sta iz naslade umorila 15 letnega Franka, sina uglednega ameriškega milijonarja. Navzlic temu je uspelo sedmorici težkih zločincev iz zavoda uteči. Kako je bil izveden frapantni beg?

V kaznilnici je zvonilo k večerji, ki je za zločince skupna. Skupina zločincev, sedem po številu, pa se je skrivoma ločila od ostalih. Vsi so se skrili v prazne celice in značilno je, da njihove odsotnosti stražniki niti opazili niso. Zločinci, ki so dobro poznali domače razmere, so v celicah zasnovali načrt za beg. Čim se jim je zdel čas primeren za beg, so zapustili celice. Nič hudega sluteti je prišel po hodniku eden paznikov. Bliskoma so se vrgli nanj in predno je presenečen kriknil na pomoč, je ležal zvezan in zadavljen na tleh. Vzeli so mu orožje, truplo vrgli v celico, in se neslišno splazili po hodniku in stopnicah na dvorišče. Nihče jih ni motil; večina paznikov je bila pri večerji. Na dvorišču je stal avtomobil ravnatelja kaznilnice. Štirje kaznjenci so skočili k avtomobilu, pogrnili motor v tek, ostali trije pa so navallili na vratarja in ga ustrelili. Vzeli so mu ključke, odprli vrata, avtomobil je zdrvel po gladki cesti v temno noč.

Ze drugi dan je policija med kraje-ma Streator in Leonore v državi Illinois izsledila štiri bandite. V borbi s policijo so zločinci enega ustrelili, ubila pa sta bila tudi dva begunca. Dva bandita sta utekla in ju do danes še niso izsledili.

* Nova letališča v Avstriji. Avijatika v Avstriji se je začela živahno razvijati. Se tokom letošnjega leta dobe nove aerodrome Bellak, Gradec, Solnograd in Wels. Pa pri nas?

* Mednarodni dišeči kongres se vrši letos v Pragi od 18.—29. avgusta. Kongresa se udeležijo tudi okrog 30 delegatov iz Amerike; udeležbo so prijavile celo Avstralija, Indija in Japonska.

Pletilni stroji

nemškega izdelka patent „Ideal“ z jamstvom za nogavice, jopice, svitarje in vsakovrstne pletenine nudijo vsakomur najboljšo in sigurno eksistenco. V zalogi s poukom, ki je jako lahak, in po potrebi tudi s stanovanjem edino lepi

F. Kos, Ljubljana, Zidovska ul. 5
Generalni zastopnik.

Makulturni papir

kg Din 5.—
prodaja uprava „Slov. Naroda“

SANATORIUM Dr. Szegő

— ABBASIA (Italija) —
Procesorski zavod. — Vistito morsko kupališče. Dietno liječenje na razne načine: za očvrstevanje, debeljanje i jactanje. — Sve moderne fizikalne sprave za liječenje. — Djeca od 7 godina primaju se i bez pratnje.

Darujte za „Sokolski Tabor“!!!

Mesto upravnika

ili zamenika, ili mesto magacinera traži, u jednoj fabrici ili kupatilu; posvetu. Star sam 35 godina, otac 3 dece, svršio 2 razr. gimnazije; 9 god. rač. podofic u bivšoj austr. vojsci i 4 god. u istom položaju kod SHS žandarmerije. U jednoj velikoj fabrici cementa bio sam 3 god. kao upravnik i adjunkt i 1 god. upravitelj velike parne ciglane u Sremsu. Vešt svakom kancelar. poslu. Govorim sve tri držav. jezike, njemački perfekt, magjarski prilično. Rodjen sam Bosanac, pristojan u Sloveniju. — Nuz mesto želeo bih i stan itd. — Ponudbe na upravo „Slov. Naroda“ pod „Upravnik/1463.“

1463.

«Mirija»,
Kralja Petra trg 8, telefon 220. — Premog. drva, koka, cement. 53/T

Hiromant,

psihografolog in fizionomist N. I. Sadlucky — sprejema dnevno od 9. do 12. dopoldne in od 2. do 7. popoldne — Mari-bor, hotel «Pri Zamorcu» soba št. 12. — Nebrojna zahvalna pisma klientov. 1462

Hotel, kino, restavracija

u Krapinskim Toplicama. Zgrada nova jednokatna, parketirane sobe, elektrika, vodovod, park, vrt, sve kompletno — prodaje se uz povoljne uvjete jeftino. Uplatiti kod lastnika Franc Jurkovič, Zagreb, Kačićeva ul. br. 6. 1464

15 letno jamstvo

na najpoglavitejši STOKER motorji stroji s pogonskim transportnim (greholji); v cestovnim prometu je pripravljen za stopanje, vznožje ali slonjenje

LUD. BARAGA
LJUBLJANA
Selenburgova ulica 6/1.
Telefon št. 680 219-L

Klaviro

harmonije na obroke in posodo svetovno najboljši: Steinway, Hözel, Bösendorfer, Förster, Stingl original etc. dobite le v veliki zalogi in izbiri strokovnjaka in bivšega učitelja Glasbene Matice

ANONZ BREZNJE, Ljubljana, Mostni trg 3 (poleg magistrata) 97-T

Blagajničarka

zmožna slovenske steno-grafije, strojepisja ter vseh pisarniških del — išče službo. Nastopi lahko takoj. — Ponudbe pod «Blagajničarka/1403» na upravo «Slov. Nar.»

Novo gosje perje

skubeno, belo, puh, 1 kg 4 65 Kš — pošilja od 4 kg proti povzetju — R. Freund, trgovina s perjem, Praga I, Bene-diktška ulice št. 1. 106/T

Trompete

vse ploščin-trameno, telov, ro-gove hitro in precizno popravila tvrdi

Alfonz Breznik, LJUBLJANA, Mostni trg 3 (poleg magistrata)

Stari instrumenti se vza-mejo v zamena ali pa ku-pijo.

Natrag u staro dobro vreme!

Svaki more opet, da spava na jastucima od

FINOG PERJA

ako se obrati na najveću eksportnu firmu Jugoslavije:

BRAĆA HOLLANDER, SUBOTICA 1.

Najtefinije perje i specijalne pahuljice za jorgane.

NAJBOLJŠI BRNSKI BLAGOVI

specijalni predmeti brez konkurence

blago za gospode in dame, zajamčeno iz čiste volne čvrste kvalitete in najmodernejših vzorcev razpošilja po jako niskim tovarniškim cenah već nego 40 let kot strogo solidno svetovno znano tovarniško skladišče sukna

SIEGEL - IMHOF, BRNO, Palackeho ulica 12.

Vzorci gratis in franko. Isto tudi privatno.